

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

OSMAN AYMELEK BAŞVURUSU (2)

Başvuru Numarası : 2020/1381
Karar Tarihi : 10/12/2025
Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Metin KIRATLI
Raportör : Kamber Ozan TUTAL
Başvurucu : Osman AYMELEK
Vekili : Av. Funda ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından ihlal kararı verilmesine rağmen bir askerî mahkeme kararına dayalı kamu alacağının tahsili nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/1/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
5. Başvurucu 1960 doğumlu olup emekli subaydır.

A. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

6. (Kapatılan) Genelkurmay Başkanlığı Askerî Mahkemesi (Askerî Mahkeme) 17/12/2003 tarihinde başvurunun müteselsil zimmet suçunu işlediğinden dolayı hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve zimmetine geçirdiği toplam 3.582.265 Amerikan dolarının

suç tarihindeki karşılığı olan 1.374.924.686.455 (eski) TL'nin yasal faiziyle birlikte başvurucudan tahsiline karar vermiştir. Askerî Mahkeme ayrıca başvurucunun zimmetine geçirdiği toplam 3.655.449.397 (eski) TL'nin ve 74.245.920 (eski) TL nispi harcın da başvurucudan alınmasına hükmetmiştir. (Kapatılan) Askerî Yargıtay 1. Dairesi 2/6/2004 tarihinde kararı onamıştır. Ankara Veraset ve Harçlar Vergi Dairesince (Ankara Vergi Dairesi) 3.655.449.397 (eski) TL ile 74.245.920 (eski) TL nispi harç başvurucudan tahsil edilmiştir.

7. Ankara Vergi Dairesi 12/11/2013 tarihinde *Hazine zararı* olarak nitelediği Askerî Mahkeme kararına konu 1.374.924,69 TL'nin de kararın kesinleştiği 2/6/2004 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 37. maddesi uyarınca bir ay içinde ödenmesi gerektiğini, aksi hâlde cebren tahsil yoluna gidileceğini başvurucuya bildirmiştir.

8. Başvurucu, olay tarihinin üzerinden on beş yıl ve kararın kesinleştiği tarihten itibaren de beş yıl geçmesi karşısında ödenmesi istenen borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürerek silinmesini talep etmiştir. Ankara Vergi Dairesi, mahkeme kararına bağlı alacaklarda zamanaşımının on yıl olduğunu açıklamış ve başvuru hakkındaki mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren on yıllık zamanaşımının dolmadığını belirtmiştir.

9. Başvurucu 20/1/2014 tarihinde idari işlemin iptali için dava açmıştır. Başvurucu; davada 6183 sayılı Kanun'a göre olayda uygulanması gereken zamanaşımı süresinin beş yıl olduğunu, yasal faizin başlangıç tarihinin hatalı belirlendiğini, idarenin borcun tahsiline yönelik uzun bir süre işlem yapmamasının mali külfetini artırdığını ileri sürmüştür.

10. Ankara 7. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 20/1/2015 tarihinde dava reddedilmiştir. Kararda; Askerî Mahkemeye başvurucudan alınmasına hükmedilen 1.374.924,69 TL Hazine zararının tahsili amacıyla dava konusu işlemin tesis edildiği, hükmedilen borcun bir mahkeme kararıyla belirlenmesi nedeniyle zamanaşımı süresinin on yıl olacağı, Askerî Mahkeme kararının kesinleştiği tarih gözetildiğinde borcun zamanaşımına uğramadığı belirtilmiştir. Ayrıca Askerî Mahkeme kararının kesinleştiği tarihten itibaren borca yasal faiz işletilmesinde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

11. Başvurucu 7/5/2015 tarihinde ret kararını temyiz etmiştir. Başvurucu; olayda uygulanması gereken zamanaşımı süresinin beş yıl olduğunu, faizin başlangıç tarihinin hatalı belirlendiğini ve idarenin uzun süre harekete geçmemesinin asıl alacağın üç katı tutarında faizin ortaya çıkmasına sebebiyet verdiğini iddia etmiştir.

12. Danıştay Onuncu Dairesi (Danıştay Dairesi) 12/2/2019 tarihinde dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını belirterek kararı gerekçeli onamıştır. Danıştay Dairesi, tahakkuk zamanaşımı hakkında 6183 sayılı Kanun'da herhangi bir düzenleme bulunmadığını ve yargı içtihadına göre ilama dayalı alacakların on yıllık süre içinde istenebileceğini kaydetmiştir. Danıştay Dairesi, dava konusu alacağın ilama dayalı bir alacak olduğundan on yıllık genel zamanaşımı süresi içinde alacağın tahakkuk ettirilebileceğini belirtmiştir.

13. Başvurucu 9/4/2019 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Karar düzeltme dilekçesinde; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) 30/1/2018 tarihinde dava konusu idari işlemin dayanağı olan yargılamanın bağımsız ve tarafsız bir mahkemeye

yapılmadığından ihlal karar verdiğini, Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesinin yargılamanın yenilenmesine karar verdiğini ve dava konusu işlemin dayanağı kararın ortadan kalktığını açıklamıştır. Bunun dışında başvuru, temyiz aşamasında ileri sürdüğü iddiaları yinelemiştir.

14. Danıştay Dairesi 10/10/2019 tarihinde başvuru kararını düzeltme talebini reddetmiştir. Danıştay Dairesi, başvuru kararını düzeltme dilekçesinde ileri sürdüğü hususların 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirine uymadığını açıklamıştır.

15. Başvuru, nihai kararı 21/12/2019 tarihinde öğrenmiştir.

B. Askeri Mahkeme Kararına İlişkin Yargılamanın Yenilenmesi Süreci

16. Başvuru, diğer iddialarıyla birlikte ceza yargılamasını yürüten Askeri Mahkemenin bağımsız ve tarafsız olmadığını belirterek 2005 yılında AİHM'e bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. AİHM 30/1/2018 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin birinci fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM aynı şikâyetin incelendiği *Gürkan/Türkiye* (B. No: 10987/10, 3/7/2012) kararında, yargılamayı yürüten ve mahkûmiyet kararı veren askerî ceza mahkemesinin Sözleşme'nin 6. maddesi anlamında bağımsız ve tarafsız olarak değerlendirilemeyeceğine karar verildiğini hatırlatmıştır. Buna göre başvuru yönünden de *Gürkan/Türkiye* kararındaki tespitlerinden ayrılmayı gerektirecek herhangi bir özel durum bulunmadığı belirtilmiştir.

18. Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesi 9/4/2018 tarihinde ek kararla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca Askeri Mahkemenin 17/12/2003 tarihli kararı yönünden yargılamanın yenilenmesine karar vermiştir.

19. Dosyanın devredildiği Ankara 68. Asliye Ceza Mahkemesi, duruşma açarak başvuru kararını ve müdafinin savunmasını, katılan vekilinin beyanını dinlemiş; başvuru talebi doğrultusunda tanık beyanı ve bilirkişi raporları almıştır. Yargılama sonucunda Ankara 68. Asliye Ceza Mahkemesi 13/7/2023 tarihinde başvuru kararını zımnen suçunu işlediği sabit olduğundan Askeri Mahkemenin 17/12/2003 tarihli hükmünün 5271 sayılı Kanun'un 323. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince onaylanmasına temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

20. Başvuru, karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmıştır. Yargıtay 7. Ceza Dairesi 5/7/2024 tarihinde başvuru hakkındaki kamu davasının zaman aşımı nedeniyle düşmesine karar vermiştir. Kararda; suç tarihlerinden hüküm tarihine kadar durma süresi de eklenerek olağanüstü zaman aşımı süresinin gerçekleştiği gözetilmeden yargılamaya devam edilmek suretiyle başvuru hakkında hüküm kurulmasının hukuka aykırı olduğu açıklanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

21. 6183 sayılı Kanun'un "Ödeme zamanı ve önce ödeme" başlıklı 37. maddesi şöyledir:

"Amme alacakları hususi kanunlarında belli edilen zamanlarda ödenir.

Hususi kanunlarında ödeme zamanı tesbit edilmemiş amme alacakları Maliye Vekaletince belirtilecek usule göre yapılacak tebliğden itibaren bir ay içinde ödenir.

Bu ödeme müddetinin son günü amme alacağının vadesi günüdür.

Amme borçlusu isterse borcunu belli zamanlardan önce ödiyebilir."

22. 2577 sayılı Kanun'un "Kararın düzeltilmesi" başlıklı mülga 54. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"1. Danıştay dava daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarının temyiz üzerine verdikleri kararlar ile bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine verdikleri kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere kararın tebliğ tarihini izleyen onbeş gün içinde taraflarca;

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması,

b) Bir kararda birbirine aykırı hükümler bulunması,

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,

d) Hükümün esasını etkileyen belgelerde hile ve sahtekarlığın ortaya çıkmış olması,

Hallerinde kararın düzeltilmesi istenebilir.

2. Danıştay dava daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları ile bölge idare mahkemeleri, kararın düzeltilmesi isteminde ileri sürülen sebeplerle bağliydılar."

23. 5271 sayılı Kanun'un "Hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri" başlıklı 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi şöyledir:

"(1) Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür:

...

f) Ceza hükümünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin ve hükümün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması veya ceza hükmü aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi. Bu hâlde yargılamanın yenilenmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir."

24. 5271 sayılı Kanun'un "Yeniden duruşma sonucunda verilecek hüküm" başlıklı 323. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Yeniden yapılacak duruşma sonucunda mahkeme, önceki hükmü onaylar veya hükmün iptali ile dava hakkında yeniden hüküm verir."

B. Yargıtay İçtihadı

25. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 15/2/2023 tarihli ve E.2022/6336, K.2023/564 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargılamanın yenilenmesi müessesesi, kesin hükmün otoritesi karşısında maddi gerçeğin açığa çıkarılmasındaki kamu yararının üstün gelmesi nedeniyle öngörülmüş ve bizzat kanun koyucu tarafından sebepleri sınırlı şekilde belirlenmiş istisnai bir yoldur. Hükmün kesinleşmesiyle birlikte artık yargılamaya konu sorun çözülmüş olduğundan kesin hükümle sonuçlanmış bir ihtilâf kural olarak yeniden yargılama konusu yapılamayacaktır. Bununla birlikte bir yargılama faaliyeti sonucu verilen kesin hükümde adli hataların yapılması da mümkündür. Hükmün kesinleşmesinden sonra ortaya çıkan maddi olaylar kesin hükmün maddi gerçeği yansıttığı kabulünü ve kesin hükmün ispatla ilgili temellerini sarsabilecektir. Bu durumda, bir yanda kesin hüküm, diğer yanda ise adli hatanın düzeltilmesi zorunluluğu söz konusu olacaktır. Bu iki değerden birinin tamamen göz ardı edilmesi mümkün olmadığından kanun koyucu maddi temelleri sarsılmış kesin hükümden fedakarlık yapmak zorunda kalmış ve bunun şartlarını belirlemiştir. Bu açıdan yargılamanın yenilenmesi kesin hükmün dokunulmazlığının istisnasını oluşturmaktadır.

Maddi gerçeğe ulaşmayı hedefleyen ceza muhakemesinde verilen ve kesinleşen hükmün sonradan maddi gerçeğe uyumlu olmadığı anlaşıldığı halde, kararın infazının aynı şekilde sürdürülebilmesi adli hatadan vazgeçilmemesi, diğer bir anlatımla yeni ortaya çıkan bu durumların görmemezlikten gelinmesi, bir hukuk devletinde kabul edilemez. Her şeyden önce kesinleşmiş bir hükmün, doğru ve maddi bir gerçeğe uygun olduğu, yargılamanın hukuka uygun yürütüldüğü, meşru olduğu, adaletin tecelli ettiği varsayımının bu konudaki inancın kamu vicdanında tahribata uğraması, bozulan hukuk düzeninin yeniden tesis edilmesi ve hukuk barışının yeniden sağlanmasını zorunlu kılar."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 10/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu, idari işlemc dayanak Askerî Mahkeme kararının AİHM'in ihlal kararı sonrası yargılamanın yenilenmesine hükmedilmesi sonucunda ortadan kalkmasına karşılık karar düzeltme aşamasında bu durumun dikkate alınmadığını ve herhangi bir gerekçeye yer verilmediğini ifade etmiştir. Başvurucu; alacak için öngörülen zamanaşımı süresinin dolduğunu, uzun süre hareket etmeyen idarenin geriye dönük on yıllık faiz işletmesi sonucu borcun e-Devlet kayıtlarına göre 6.435.557,18 TL'ye ulaşmasıyla Hazine zararının üç katı kadar faiz tutarının ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Askerî Mahkeme kararıyla hem mal varlığı hakkında müsadere uygulandığını hem de Hazine zararının ödenmesine hükmedilmiş olmasının mükerrer ceza niteliğinde olduğunu ve tüm mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin engellendiğini belirtmiştir. Başvurucu, bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

28. Bakanlık görüşünde, Anayasa ve Anayasa Mahkemesi içtihadı ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

29. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının özünü Hazine zararına konu bedelin tahsili oluşturduğundan başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

32. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (*Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri* [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*" denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurusunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü* [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuoğlu* [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

33. Somut olayda Ankara Vergi Dairesi 1.374.924,69 TL Hazine zararının Askeri Mahkeme kararının kesinleştiği 2/6/2004 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine yönelik işlem tesis etmiştir. Başvurucunun söz konusu idari işlemin iptali için açtığı dava idari yargılama süreci sonunda reddedilmiştir. Öte yandan başvuru, ödenmesi istenen miktarın yasal faiziyle birlikte 6.435.557,18 TL'ye ulaştığını belirtmiştir. Bu hâliyle Hazine zararının başvuruca tahsil edilmesine hükmedilmesi neticesinde ödenmesi istenen paranın başvurusunun mal varlığına dâhil olduğu ve mal varlığı üzerinde bir azalma meydana

getireceği gözetildiğinde başvurunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında korunması gereken ekonomik bir menfaatinin olduğu değerlendirilmiştir.

ii. Müdahalenin Varlığı ve Türü

34. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülk üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan* [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

35. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında *mülkten barışçıl yararlanma hakkına* yer verilmiş, ikinci fıkrasında *mülkten yoksun bırakmanın* şartlarının genel çerçevesi de çizilmiş ve son fıkrasında ise *devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine* imkân sağlamıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, §§ 55-58).

36. Başvuruya konu olayda Askerî Mahkemenin kararına istinaden Hazine zararının ödenmesine yönelik tesis edilen idari işlem başvurunun mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir. Müdahalenin amacı dikkate alındığında mülkün kullanımının kontrol edilmesine ve düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

iii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

37. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

38. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, § 62).

(1) Kanunilik

39. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin

kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş.* [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; *Ford Motor Company* [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49; *Necmiye Çiftçi ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

40. Eldeki başvuruda kesinleşen Askerî Mahkeme kararında tahsiline hükmedilen Hazine zararının ödenmesi için Ankara Vergi Dairesi 12/11/2013 tarihinde ödeme emri düzenlemiştir. Her ne kadar ödeme emrinin dayandığı Askerî Mahkeme kararına ilişkin olarak AİHM'in ihlal kararı sonrasında yargılamanın yenilenmesine ve nihai olarak zamanasını nedeniyle düşme kararı verildiği görülmekteyse de söz konusu ödeme emrinin düzenlendiği tarih itibarıyla dayanağı 6183 sayılı Kanun'un 37. maddesinin ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşıldığından mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuna dayalı olduğu kabul edilmelidir.

(2) Meşru Amaç

41. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılmasına imkân verdiğinden, bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır (*Nusrat Külah* [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, § 53). Başvuru konusu olayda, kamu alacağının tahsili amacıyla ödeme emri düzenlenmesinde kamu yararı mevcut olup müdahalenin meşru bir amaç taşıdığı açıktır.

(3) Ölçülülük

42. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olması, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, § 38). Başvuruya konu olayda kamu alacağının tahsil edilmesi amacıyla ödeme emri düzenlenmesinin ulaşılacak istenen meşru amacı gerçekleştirmeye elverişli olduğu açıktır. *Gereklilik* yönünden de başvurunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ulaşılacak istenen amaç bakımından zorunlu olduğu ve aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. *Orantılılık* ilkesi kapsamında takip edilen kamu yararı ile başvurunun mülkiyet hakkına müdahale arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir.

43. Ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekir. Bu adil denge, başvurunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Anayasa Mahkemesi müdahalenin ölçülülüğünü değerlendirirken bir taraftan ulaşılacak istenen meşru amacın önemini ve diğer taraftan müdahalenin niteliğini, başvurunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını da gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (*Arif Güven* [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

44. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (*Züliye Öztürk* [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; *Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

45. Somut olayda 2/6/2004 tarihinde kesinleşmiş Askerî Mahkeme kararında tahsiline hükmedilen 1.374.924,69 TL'yi yasal faiziyle birlikte bir ay içinde ödemesi gerektiği 12/11/2013 tarihinde başvurucuya bildirilmiştir. Ödeme emrinin iptali için açılan davada İdare Mahkemesi ve temyiz incelemesi yapan Danıştay Dairesi, dava konusu işlemin sebebinin oluşturan borcun Askerî Mahkeme kararına dayalı olduğunu belirterek ilama dayalı alacak için on yıllık genel zamanasımı hükümlerinin uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Bu hâliyle idari işlem ve mahkemelerin kararları gözetildiğinde başvurucunun mülkiyet hakkına müdahaleyi oluşturan ödeme emrinin söz konusu tarihte kesinleşmiş olan Askerî Mahkeme kararına dayanılarak düzenlendiği anlaşılmaktadır.

46. Başvurucunun zimmet suçundan mahkûm edildiği ve Hazine zararının tahsiline hükmedilen Askerî Mahkeme önündeki yargılama süreci sonrasında başvurucu, AİHM'e bireysel başvuruda bulunmuştur. AİHM 30/1/2018 tarihinde Askerî Mahkemece yapılan yargılamanın bağımsız ve tarafsız olarak değerlendirilemeyeceğini belirterek başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bunun üzerine yapılan yargılamanın yenilenmesi talebini Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesi 9/4/2018 tarihinde ek kararla kabul ederek yargılamanın yenilenmesine karar vermiştir. Ceza yargılaması süreci sonunda ise Yargıtay 7. Ceza Dairesi 5/7/2024 tarihinde başvurucu hakkındaki kamu davasının zamanasımı nedeniyle düşmesine karar vermiştir.

47. Başvurucu, ödeme emrinin iptali talebine ilişkin yargılamanın karar düzeltme aşamasında AİHM'in verdiği ihlal kararını ve ihlal kararı doğrultusunda ceza davasında yargılamanın yenilenmesine karar verildiğini karar düzeltme dilekçesinde ileri sürmüştür. Danıştay Dairesi 10/10/2019 tarihinde karar düzeltme nedenleri bulunmadığını belirterek başvurucunun istemini reddetmiştir. Danıştay Dairesinin anılan kararında AİHM'in başvurucu hakkındaki ihlal kararı ve ceza davasında yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi yönünden ayrı bir değerlendirmede bulunmadığı belirtilmelidir.

48. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyumazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir (*Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti.* [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

49. İdari yargı mercileri kararlarında ödeme emrinin dayanağı olarak Askerî Mahkemenin zimmete geçirilen paranın tahsiline hükmettiği karar gösterilmektedir. Söz

konusu Askerî Mahkeme önünde gerçekleştirilen yargılamaya ilişkin olarak ise AİHM'in başvurunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verdiği, ihlal kararına dayalı olarak yargılamanın yenilenmesine hükmedildiği ve zamanaşımı nedeniyle kamu davasının düşmesine karar verildiği görülmüştür. Buna karşılık başvurunun karar düzeltme aşamasında ileri sürdüğü davanın sonucuna etkili olabilecek esasa ilişkin temel bir iddiayı ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılayacak değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan başvurunun zamanaşımı ve kamu alacağına faiz işletilmesine ilişkin iddialarının aşağıda varılan sonuç gözetildiğinde bu aşamada incelenmesine gerek görülmediği belirtilmelidir.

50. Sonuç olarak mahkeme kararlarının mülkiyet hakkının korunması bağlamında davanın sonucuna etkili olabilecek mahiyetteki iddia ve itirazlara cevap verecek nitelikte ilgili ve yeterli bir gerekçe içermediği tespit edilmiştir. Bu sebeple mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla müdahalenin taşıdığı meşru amacın dayandığı kamu yararı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulmuş olup müdahale ölçülü değildir.

51. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

52. Başvurucu, yargılamanın makul süre içinde tamamlanmadığını ileri sürmüştür.

53. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan *Veysi Ado* ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

54. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

55. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 8.000.000 TL maddi ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

56. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

57. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Danıştay Onuncu Dairesine (E.2019/7828, K.2019/6505) iletmek üzere Ankara 7. İdare Mahkemesine (E.2014/135, K.2015/92) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.